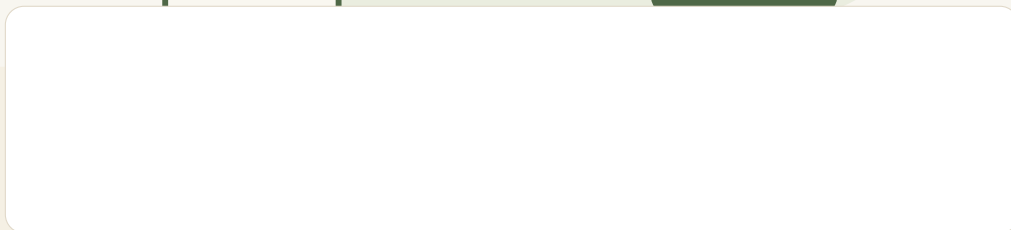

Scenariokort: nätet, bilder, hot och rykten

Om gruppchattar, skärmdumpar, delning och digitalt ansvar

Lag & Ordning

Så använder du scenariokorten

Scenariokorten är gjorda för samtal. Det finns inte alltid ett enkelt rätt svar. Poängen är att hjälpa unga känna igen digitala situationer där något börjar gå fel: en bild sprids, ett hot skrivs, en gruppchatt spårar ur eller ett rykte får fart.

Materialet fungerar bäst när gruppen får prata om situationen, inte om egna erfarenheter.

Upplägg

1

Välj ett scenario.

2

Läs upp situationen.

3

Låt deltagarna fundera enskilt i 1-2 minuter

4

Diskutera i par eller smågrupper.

5

Samla tankar gemensamt.

6

Avsluta med: Vad är en trygg väg vidare?

Viktigt

Viktigt för dig som leder samtalet

Håll samtalet tryggt

- Håll samtalet lugnt och sakligt.
- Undvik moralpanik om nätet.
- Prata om val, ansvar och vägar vidare.
- Undvik att peka ut någon i gruppen.
- Var tydlig med att digitala handlingar kan få verkliga följder.
- Lova inte total tystnad om något allvarligt kommer fram.
- Följ verksamhetens rutiner vid oro.

Samtalsfraser

“Vi pratar om situationen, inte om någon här i rummet.”

“Vad gör den här situationen svår?”

“Vad hade varit ett klokare val?”

“När behöver en vuxen få veta?”

“Vad kan man göra utan att själv bli ensam i situationen?”

Bilden skickas vidare

Scenario

En bild skickas först till en person. Efter ett bråk sprids bilden vidare i en gruppchatt. Flera personer säger att de "bara fått den skickad till sig".

Diskutera

- Varför kan det kännas svårt att stoppa spridning när bilden redan finns i chatten?
- Spelar det någon roll vem som tog bilden från början?
- Vad kan hända med personen på bilden?
- Vad kan man göra om man får bilden skickad till sig?
- När behöver en vuxen få veta?

Trygg väg vidare

- Dela inte vidare.
- Spara bevis om någon hotar eller pressar.
- Prata med en vuxen och be om hjälp att stoppa spridningen.

Tänk på

Det var bara ett skämt

Scenario

Någon skriver hotfulla saker i en chatt efter ett bråk. När andra reagerar säger personen: "Men lugna er, det var bara ett skämt."

Diskutera

- När kan ett skämt gå över gränsen?
- Spelar det någon roll om mottagaren blir rädd?
- Varför kan hot i text kännas extra svåra att tolka?
- Vad kan man göra om man ser hot i en chatt?
- Vem kan man prata med?

Trygg väg vidare

- Skriv inte hotfulla saker.
- Ta skärmdump om någon hotar.
- Prata med en vuxen vid oro.
- Vid akut fara: ring 112.

Tänk på

Skärmdumpen

Scenario

Ett privat meddelande skickas mellan två personer. En av dem tar skärmdump och skickar vidare till andra. Snart pratar många om det.

Diskutera

- Varför kan en skärmdump kännas som ett svek?
- Kan något vara privat även om det är digitalt?
- Vad kan hända när ett meddelande tas ur sitt sammanhang?
- Varför sprider människor skärmdumpar?

Trygg väg vidare

- Sprid inte privata meddelanden.
- Be andra sluta dela.
- Prata med en vuxen om spridningen skadar eller pressar någon.

Tänk på

Gruppchatten spårar ur

Scenario

En gruppchatt börjar med skämt. Efter ett tag blir kommentarerna hårdare. Någon hånas, bilder delas och flera skrattar. Ingen vill vara den som säger stopp.

Diskutera

- Varför kan det vara svårt att säga ifrån i en gruppchatt?
- Kan tystnad göra att situationen fortsätter?
- Vad kan man skriva om man vill stoppa det?
- När är det bättre att lämna chatten?
- När bör man ta hjälp av vuxen?

Trygg väg vidare

- Skriv att det inte är okej.
- Dela inte vidare.
- Lämna chatten om det behövs.
- Prata med en vuxen om någon utsätts.

Tänk på

I en gruppchatt kan många bidra till att något fortsätter, även om bara några få skriver mest.

Ryktet går runt

Scenario

Ett rykte om en person börjar spridas i skolan och på sociala medier. Ingen vet säkert om det stämmer, men många kommenterar ändå.

Diskutera

- Varför sprids rykten så snabbt?
- Vad kan rykten göra med den som utsätts?
- Varför fortsätter människor prata även när de inte vet vad som är sant?
- Vad kan man göra om man hör ett rykte?
- Hur kan vuxna hjälpa utan att göra situationen värre?

Trygg väg vidare

- Sprid inte vidare.
- Säg att du inte vet om det stämmer.
- Stötta den som utsätts.
- Prata med vuxen om ryktet skadar någon.

Tänk på

Skicka, annars...

Scenario

En ungdom får meddelanden från någon som tjatar om att få en bild. Personen säger: "Om du inte skickar så berättar jag saker om dig."

Diskutera

- Varför kan det vara svårt att säga nej?
- Vad är skillnaden mellan att vilja skicka och att bli pressad?
- Vilka varningssignaler finns?
- Vad kan man göra om någon hotar?
- Varför är det viktigt att inte bära situationen själv?

Trygg väg vidare

- Skicka inte om du känner dig pressad.
- Spara meddelanden.
- Blockera om det är säkert.
- Prata med en vuxen du litar på.

Tänk på

Alla såg men ingen sa något

Scenario

Flera personer ser att någon blir utsatt i en chatt. Några reagerar med emojis, andra är tysta. Ingen kontaktar vuxen.

Diskutera

- Varför säger människor ibland inget fast de ser att något är fel?
- Vad kan den utsatta känna när ingen reagerar?
- Måste man ta konflikten själv?
- Vilka små saker kan göra skillnad?
- När bör en vuxen kopplas in?

Trygg väg vidare

- Stötta den utsatta.
- Säg ifrån om det känns säkert.
- Spara bevis vid hot.
- Prata med vuxen.

Tänk på

Lägg ut den

Scenario

En grupp vill lägga upp en film på någon som gör bort sig. Någon säger att det kommer få många likes och att "personen får skylla sig själv".

Diskutera

- Varför kan likes och status påverka vad man gör?
- Kan något vara roligt för gruppen men jobbigt för personen som syns?
- Vad betyder samtycke här?
- Vad kan man göra om gruppen pressar en att lägga upp?
- Hur kan man stoppa utan att hamna ensam?

Trygg väg vidare

- Lägg inte ut.
- Fråga om personen verkligen vill att det delas.
- Säg nej till att bidra till uthängning.
- Ta hjälp om gruppen pressar.

Tänk på

Radera allt

Scenario

Efter att något allvarligt hänt skriver någon: "Alla raderar chatten nu, annars blir det problem."

Diskutera

- Varför vill någon att allt ska raderas?
- Vad kan det betyda att man blir pressad att ta bort meddelanden?
- När kan skärmdumpar eller chattar vara viktiga?
- Vem kan man visa det för om man är orolig?
- Vad kan vara en trygg väg vidare?

Trygg väg vidare

- Radera inte på uppmaning om något allvarligt hänt.
- Spara det som visar hot eller spridning.
- Prata med en vuxen.

Tänk på

Anonymt konto

Scenario

Ett anonymt konto lägger upp elaka kommentarer, bilder och rykten om personer på skolan eller i föreningen. Många följer kontot.

Diskutera

- Varför kan anonymitet göra människor grövre?
- Har följare något ansvar?
- Vad kan hända med den som blir uthängd?
- Vad kan man göra om man vet vem som ligger bakom?
- När behöver vuxna agera?

Trygg väg vidare

- Följ inte konton som hänger ut andra.
- Dela inte vidare.
- Anmäl kontot i plattformen.
- Prata med vuxen.

Tänk på

Det följer med till skolan

Scenario

Något som började på nätet påverkar stämningen i skolan, laget eller föreningen. Personen som utsatts blir tyst och vill inte komma dit.

Diskutera

- Varför stannar inte digitala konflikter alltid online?
- Hur kan nätet påverka tryggheten i skolan eller föreningen?
- Vad kan vuxna behöva förstå?
- Vad kan kompisar göra?
- Vad kan vara första steget för att stoppa situationen?

Trygg väg vidare

- Ta signaler på allvar.
- Prata med vuxen.
- Stötta den utsatta.
- Dokumentera vad som hänt om det behövs.

Tänk på

Vem vågar berätta?

Scenario

En ungdom vill berätta för en vuxen att något sprids, men är rädd för att bli kallad känslig, dramatisk eller golare.

Diskutera

- Varför kan det kännas svårt att be om hjälp?
- Vad är skillnaden mellan att skvallra och att stoppa skada?
- Hur kan vuxna göra det lättare att berätta?
- Vem kan man prata med om man inte vill börja hemma?
- Vad kan man säga om man inte vet hur man ska börja?

Trygg väg vidare

- Berätta för en trygg vuxen.
- Visa meddelanden om det behövs.
- Be om hjälp att ta nästa steg.
- Du behöver inte lösa allt själv.

Tänk på

Avsluta samtalet på ett tryggt sätt

Samtalsfrågor

- Vilket scenario kändes mest realistiskt?
- Vilken situation kan bli allvarlig snabbare än man tror?
- Vad är skillnaden mellan att se något och att bidra till att det fortsätter?
- Vad kan man göra om man får något skickat till sig?
- När behöver en vuxen få veta?
- Vad tar vi med oss?

Avslutande princip

Tänk ett steg längre.

Dela inte vidare.

Säg ifrån om det är tryggt.

Spara bevis vid hot.

Målet

Målet är inte att unga ska vara rädda för nätet. Målet är att de ska känna igen när något börjar bli fel - och veta vad de kan göra då.